

Antikoncepce a média: lekce minulé, současné a budoucí

Z programového bloku Plánované rodičovství, reprodukční medicína, endokrinologie letošního Kongresu ČGPS ČLS JEP v Karlových Varech jsme vybrali přednášku

Mgr. MUDr. Jana Greguš z Centra ambulantní gynekologie a primární péče v Brně a Katedry filozofie Filozofické fakulty MU.

Jak přednášející uvedl hned úvodem, fenomén „strašení“ antikoncepcí je rysem mediálních reportáží již od 70. let 20. století. Konspiračními teoriemi a narážkami na vliv velkých farmaceutických firem se to v klasických médiích i na sociálních sítích čas od času jen hemží. Zejména sociální média jsou plná nepřesností, dezinformací a falešných (fake) news a přispívají tak i k šíření „hormonofobie“. Takový styl informování, včetně medializace případných soudních sporů s farmaceutickými společnostmi, má však negativní dopad na zdraví žen, na dostupnost farmaceutických produktů, ale i na celosvětový výzkum, vývoj a inovace. Pro lékaře pak bývá obtížné čelit dezinformacím a fake news, protože je mnohem snazší lidi vystrašit než jejich obavy rozptýlit.

Mgr. MUDr. Greguš v této souvislosti představil některé aféry z minulosti i současnosti a poukázal na škody, které neobjektivní mediální informování způsobilo.

První prezentovaná kauza měla svůj počátek již v 70. letech minulého století a týkala se nitroděložního tělíska Dalkon Shield, jehož multifilamentní vlákna skýtal prostor pro kolonizaci bakteriemi, což mělo za následek vysoké počty pánevních infekcí a septických interrupcí.

Široké mediální pokrytí případu negativně ovlivnilo vnímání bezpečnosti všech typů nitroděložních antikoncepčních tělísek (intrauterine device, IUD) a jejich následné vymizení z amerického trhu. Když pak v 80. letech minulého století ve Spojených státech amerických proběhl pokus o znovuzavedení IUD, stálo o ně jen 2 % žen a 40 % gynekologů odmítalo IUD doporučovat nebo zavádět. Až v roce 2013 dosáhl podíl IUD na trhu v USA 8 %, jak tomu bylo před aférou.

Druhá prezentovaná kauza odstartovala v roce 2011, kdy američtí právníci zahájili masivní kampaň zaměřenou na vyhledávání žen s nežádoucími účinky

spojenými s užitím hormonálních IUD. Na sociálních sítích se šířily zprávy o problémech údajně souvisejících s IUD, a to i roky po jejich bezproblémové extrakci. Mediální pokrytí celé kauzy bylo rozsáhlé, ještě dnes je přibližně 2 000 Američanek účastnicemi některého ze stále probíhajících právních sporů – ať už jde o známé nežádoucí účinky (perforaci dělohy při zavádění, dislokaci tělíska, expulzi), či o ty nepotvrzené (gynekologické malignity). Celý široce medializovaný případ měl negativní vliv nejen na trh v USA, ale celosvětově i na výzkum, vývoj a inovace v oblasti antikoncepce.

A do třetice ještě jedna z novějších kauz. V roce 2017 byla v Austrálii na rozhlasových stanicích a online platformách odvysílána série reportáží, v nichž byly zpochybněny benefity IUD. Zároveň bylo vysloveno obvinění, že růst oblíbenosti této formy antikoncepce je důsledkem masivního marketingu farmaceutických firem a zamlčování nežádoucích účinků australským regulačním úřadem. Zazněla i svědectví několika žen, které údajně v důsledku užívání IUD trpěly – fyzicky nebo psychicky. Pro zachování zdání objektivnosti byl v reportážích zmíněn i krátký komentář australského odborníka, ovšem média jej zároveň odbyla prohlášením, že gynekologové jsou pod vlivem a tlakem farmaceutických lobby. Pod dojmem této kampaně mnoho žen v Austrálii zrušilo návštěvy svých gynekologů ohledně antikoncepčního poradenství.

Jak dále uvedl Mgr. MUDr. Greguš, mediální kampaně se samozřejmě týkala i stále týkají i perorálních přípravků kombinované hormonální antikoncepce (combined oral contraceptive, COC). Například v roce 1995 vydala British Commission on Safety of Medicine varování, že užití některých COC s novými progestiny dvojnásobně zvyšuje riziko žilního tromboembolismu. Toho se opět

vděčně „chytila“ média po celém světě. V důsledku široké medializace přestalo jen ve Velké Británii užívat svou stávající antikoncepci 12 % žen, což vedlo k 8 % nárůstu počtu interrupcí a až 25 % nárůstu počtu porodů. „Ironií je, že riziko žilního embolismu během těhotenství a v šestineděli je signifikantně vyšší než při užití kteréhokoli přípravku kombinované hormonální antikoncepce,“ poznamenal Mgr. MUDr. Greguš.

V letech 2007–2011 bylo publikováno několik studií, které uváděly dokonce až trojnásobné zvýšení rizika žilního tromboembolismu při užívání COC s novými progestiny. Opět to neuniklo zájmu médií a veřejný prostor ovládla jednostranně vedená diskuse o nebezpečnosti COC. „Samozřejmě byly v odborné literatuře publikovány i kvalitní studie, které toto riziko nepotvrzovaly. Média je ale naprosto opomíjela,“ konstatoval Mgr. MUDr. Greguš.

NOVINÁŘ NENÍ NEPŘÍTEL

„Obdobně jako lékaři mají své doporučené postupy, i žurnalisté mají svá guidelines. Jedním z nich je, že reportáž má být konzistentní se současnými vědeckými důkazy a že narativy reportáže jim nemají odporovat,“ nechal Mgr. MUDr. Greguš nahlédnout do zákulisí novinářské práce. Zároveň ale uvedl, že osobní svědectví a výpovědi pacientů, které bývají pro zvýšení autenticity v reportážích také obsaženy, zapojují do hry emoce čtenářů, diváků či posluchačů. A špatné zprávy prodávají noviny a zvyšují sledovanost samozřejmě více než ty dobré.

„Rozmach sociálních sítí vytvořil klasickým médiím konkurenci, na kterou byla klasická média často nucena reagovat restrukturalizací, často i propouštěním. Tím pádem zbylo v redakcích méně lidí, kteří musejí obsáhnout více témat. Redaktoři mají méně času pronikat do hloubky věci – a budme upřímní, odborná lékařská

literatura je pro laiky opravdu těžká na pochopení,“ uvedl dále Mgr. MUDr. Greguš a pokračoval: „Nutnost držet krok se sociálními médii vyvíjí tlak na klasická média vytvářet rychlé zprávy, na jejichž zpracování je málo času, protože lhůty redakčních uzávěrek jsou krátké. Konzumace zpráv je dnes instantní, a stejně instantní je i jejich tvorba. Slyšel jsem jednoho žurnalistu říkat, že v dnešní době fake news není vlastně nutné, aby zpráva byla úplně pravdivá, protože stejně bývá během 24 hodin zapomenuta...“

Protože, jak zdůraznil Mgr. MUDr. Greguš, moudří lidé mosty staví, nikoli boří, dala si Sekce pro antikoncepci a reprodukční zdraví ČGPS ČLS JEP od svého vzniku za cíl s médii spolupracovat, nikoli

s nimi bojovat – v zájmu zvýšení povědomí o antikoncepci a reprodukčním zdraví.

„S médii úspěšně spolupracujeme, a to jak aktivně, tak pasivně. Aktivní spolupráce znamená vytváření příležitostí, což znamená, že redakcím sami nabízíme vhodná a aktuální témata na články. Pasivní spolupráce spočívá v nabídce odborných konzultací k připravovaným článkům. Dost často se na nás již média sama obracejí, abychom se k nějakému tématu vyjádřili,“ popsal Mgr. MUDr. Greguš a dodal osobní zkušenost: „I do žurnalistiky proniká fenomén umělé inteligence. Jednou se mi stalo, že z jednoho připravovaného článku o antikoncepci jsem cítil, že se jedná buď o velmi otrocký překlad z angličtiny, a/nebo – a to spíše – o práci umělé inteligence. Korekce

tohoto článku pak ode mne vyžadovala hodně času a pozornosti.“

Účastníkům kongresu, na které se obrátí novináři se žádostí o vyjádření k nějakému tématu týkajícímu se antikoncepce a kterým se do něj „moc nechce“, nabídl možnost odkázat je přímo na Sekci pro antikoncepci a reprodukční zdraví. A proto, kteří se rozhodnou s novináři hovořit, přidal Mgr. MUDr. Greguš jednu užitečnou radu: „Vždy požádejte o autorizaci výstupů. Není to novinářská povinnost, ale domluva je zpravidla vždy možná. Vaše slova jsou totiž v článku pochopitelně vždy nějak krácena a stylisticky upravována. Tak aby se vám nestalo, že si nakonec přečtete od sebe něco, pod co byste se v životě nepodepsali.“ **red**

inzerce

Smart MEDIX®

Přejít k jinému ambulantnímu programu? Nebojte se změny!

- Převědeme Vaše data
- Důkladně zaškolíme a nastavíme vše potřebné
- První den spuštění jsme v ordinaci s Vámi
- Jsme Vám každý den k dispozici na naší hotline
- Vytvoříme a odešleme s Vámi vyúčtování na ZP

Ročně máme více než 200 nových spokojených zdravotnických zařízení.

	Cena pořízení	Roční údržba	Celkem za 1. rok	Další léta
Lékař	16 500	8 575	35 962	12 862
Sestra	6 600	4 287	(měsíčně 2 997)	(měsíčně 1 072)

Ceny jsou uvedeny v Kč bez DPH.

MEDAX Systems s.r.o.
gyn@medax.cz

733 398 440
www.medax.cz

VÍC než PROGRAM